

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія музики і хореографії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

«11» 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ХОРОЗНАВСТВО ТА ХОРОВЕ АРАНЖУВАННЯ

для студентів

спеціальності	014 Середня освіта
освітнього рівня	молодший спеціаліст
предметної спеціальності	014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	1242/19
(підпис)	(прізвище, ініціали)
«	20.19»

Київ – 2019

Розробник:

Кифенко Анна Миколаївна,
викладач циклової комісії музики і хореографії Університетського
коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Кифенко Анна Миколаївна,
викладач циклової комісії музики і хореографії Університетського
коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії
музики і хореографії

Протокол від « 29 » серпня 2019 року № 1

Голова циклової комісії музики і хореографії Романова Т.В.Романова

Робочу програму перевірено « 30 » серпня 2019 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Гейхман З. Л. Гейхман

Заступник директора з навчальної роботи Карлінська Я. В. Карлінська

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2 /60
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	36
Самостійна робота	20
Модульний контроль	4
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – підготовка висококваліфікованих фахівців за обраною спеціальністю, удосконалення професійних умінь і навичок хормейстерської діяльності, співацької культури, формування творчого підходу до професії.

Завдання курсу:

- розвиток у студентів умінь і навичок хорового співу;
- формування музично-слухової активності;
- ознайомлення з прийомами та методами хорового аранжування;
- розвиток вокально-хорових та виконавсько-творчих навичок в системі свідомого володіння голосом;
- поглиблення теоретичних знань на основі практичного навчання;
- формування та розвиток професійно-педагогічних умінь і навичок;
- оволодіння сучасними методами і формами педагогічної діяльності, новими прогресивними технологіями навчання;
- формування творчого, компетентнісного підходу до педагогічної діяльності.

В процесі вивчення дисципліни «Хоровий клас та практика роботи з хором» в студента мають бути сформовані такі компетентності:

Загальні:

- застосування методів самовиховання, орієнтованих на систему індивідуальних, національних, загальнокультурних цінностей;
- здатність до аналізу та синтезу;
- розуміння сутності та соціальної значущості своєї майбутньої професії;
- здатність до комплексного розв'язання проблем;
- уміння використовувати інформаційно-комунікативні засоби та інноваційно-педагогічні технології у процесі вирішення професійних завдань;
- мотивація до покращення якості результату;
- уміння використовувати інформаційно-комунікативні засоби та інноваційно-педагогічні технології у процесі вирішення професійних завдань.

Предметні:

- володіння основними прийомами хорового аранжування;

- володіння академічною манерою співу, емоційним і тембровим забарвленням звуку, виразною мімікою, артистичністю;
- здатність працювати над елементами хорової звучності використовуючи засоби музично-хорової виразності та вокально-хоровий тезаурус в процесі роботи над хоровим твором;
- здатність до теоретичного та музикознавчого аналізу хорової партитури;
- здатність характеризувати інтонаційно-звукову специфіку творів різних стилів;
- здатність до визначення хорових труднощів та вміння застосувати методичні прийоми їх подолання;
- здатність до самоаналізу, готовність до самовдосконалення;
- здатність до виявлення артистизму, виконавської волі;
- здатність до виявлення власної творчої інтерпретації хорових творів;
- готовність до професійного психофізіологічного володіння собою під час хорових концертних виступів.

3. Результати навчання за дисципліною

- аналізувати хорові твори;
- вміти визначати жанр, характер твору, засоби музичної виразності, форму музичного твору;
- володіти грою хорової партитури;
- знати основи хорознавства;
- створювати репертуарний фонд для майбутньої творчої роботи;
- розуміти особливості музичної мови, орієнтуватись в музичних жанрах;
- бути креативним, толерантним, харизматичним;
- володіти основними способами хорового аранжування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів та тем	Кількість годин					
	усього	денна форма				
		у тому числі				
		лекції	практ.	Пк	інд.	с.р
Змістовий модуль 1. Загальні питання курсу «Хорознавство»						
Тема1. Хоровий спів як мистецтво.	2	2	–	–	–	–
Тема2. Будова голосового апарата. Особливості розвитку дитячого голосу.	2	2	–	–	2	2
Тема 3. Елементи хорової звучності	2	2	–	–	2	2
Тема 4. Поняття про співацький голос.	2	–	2	–	2	2
Тема 5. Етапи формування дитячого голосу.	2	–	2	–	–	2
Тема 6. Питання вокальної культури.	2	–	2	–	–	2
Тема 7. Артикуляційний апарат.	2	–	2	–	–	–
Тема 8. Робота диригента над хоровою партитурою.	6	2	2	2	–	–
Разом	20	8	10	2	6	10
Змістовий модуль 2. Загальні питання курсу «Хорове аранжування»						
Тема 1. Мета та завдання курсу «Хорове аранжування».	2	2	–	–	–	2

Тема 2. Камертон. Його використання в роботі з хором.	2	–	2	–	–	2
Тема 3. Основні принципи та методи аранжування.	2	–	2	–	–	2
Тема 4. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а саррелла для мішаного хору. Робочий діапазон хорових голосів. Два способи перекладу триголосного однорідного хору для мішаного.	2	–	2	–	–	2
Тема 5. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а саррелла для мішаного хору: для 4-голосних однорідних творів а саррелла з широким розташуванням голосів. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування.	4	–	2	–	2	2
Разом	12	2	8	2	2	10

5. Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Загальні питання курсу «Хорознавство»

Тема 1. Хоровий спів як мистецтво. Предмет "Хорознавство" та його завдання. Хор. Хоровий спів як вид мистецтва. Особливості хорового співу.

Основні поняття: хор, знамений розспів, григоріанський хорал.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,5; 1,6; 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,3; 2,4.

Тема2. Будова голосового апарата. Голосовий апарат. Гортань. Хрящі. Голосова щілина. Трахеї. Бронхи. Легені. Грудна клітина. Діафрагма. Ротова порожнина.

Основні поняття: органи голосового апарату, резонатори.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,6.

Тема3. Елементи хорової звучності. Ансамбль. Види ансамблю. Стрій. Види строю. Нюанси.

Основні поняття: горизонтальний стрій, вертикальний стрій, види художнього ансамблю.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,3; 2,4.

Тема4. Поняття про співацький голос. Різновиди співочих голосів. Характеристика їх вокальних можливостей.

Основні поняття: сопрано, альт, тенор, бас, регістр, діапазон.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,3; 2,4.

Тема 5. Етапи формування дитячого голосу. Загальна характеристика дитячого голосу. Вікові особливості розвитку дитячого голосу. Мутація.

Основні поняття: мутація, дискант, співацький голос, голосовий хрящ.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,1.

Додаткова література: 2,2; 2,4.

Тема 6. Питання вокальної культури. Співоча постава. Дихання та його види. Процес звукоутворення. Атака звуку. Види звуковедення.

Основні поняття: вокал, академічна манера звукоутворення, співацьке дихання, опора звуку.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,6; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,3; 2,4.

Тема 7. Артикуляційний апарат. Дикція, як засіб розкриття змісту твору. Орфоепія в хоровому співі.

Основні поняття: артикуляція, дикція, голосні звуки, хорова партитура.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 8. Робота диригента над хоровою партитурою. Ілюстрація твору. Розбір хорових партій. Поєднання усіх голосових партій.

Основні поняття: хорова партитура, хорова партія, стрій, унісон, ансамбль.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,5; 1,6.

Додаткова література: 2,1; 2,3; 2,4.

Змістовий модуль 2. Загальні питання курсу «Хорове аранжування»

Тема 1. Мета та завдання курсу «Хорове аранжування». Зміст та завдання курсу «Хорознавство та аранжування». Взаємозв'язок музично-хорових дисциплін. Основні завдання аранжувальника. Основні принципи та методи аранжування. Основні закономірності адаптування хорових творів.

Основні поняття: аранжування, хорова партитура, переклад хорових творів.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,6.

Тема 2. Камертон. Його використання в роботі з хором. Правила побудови тональностей від камертону.

Основні поняття: камертон, тональність, тризвук, інтервал.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 3. Основні принципи та методи аранжування. Основні закономірності при будь-якому перекладі. Діапазони регістрово-тембрової системи. Позиції, що допускають втручання автора перекладу в композиторський текст.

Основні поняття: діапазон, регістр, партитура, тембр, переклад твору.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,5.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 4. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а саррелла для мішаного хору. Робочий діапазон хорових голосів. Два способи перекладу триголосного однорідного хору для мішаного.

Основні поняття: діапазон, регістр, хор, співацький голос, хоровий твір.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,2; 1,1.

Додаткова література: 2,1; 2,4.

Тема 5. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а саррелла для мішаного хору: для 4-голосних однорідних творів а саррелла з широким розташуванням голосів; для великого мішаного хору а саррелла з подвоєннями; для 4-голосних однорідних творів а саррелла зі збереженням розташування акордів. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування.

Основні поняття: діапазон, хор, партитура, переклад хорового твору, акорди, інтервали.

Рекомендовані джерела:

Основна література: 1,7; 1,1.

Додаткова література: 2,3; 2,4.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зміст, види, форми організації хорової діяльності	2
2	Типи, види хору (однорідний, мішаний хор).	2
3	Види співацьких голосів, характеристика їх вокально-творчих та виконавських можливостей.	2
4	Група жіночих голосів, група чоловічих голосів, група дитячих голосів	2
5	Приватний чи загальний – хоровий ансамбль.	2
6	Ансамбль гармонічний	2
7	Ансамбль художній (ансамбль метру й ритму, темповий ансамбль, динамічний ансамбль, дикційний та орфоепічний ансамбль).	2
8	Інтонування ладів.	2
9	Гармонічний стрій (мажорний та мінорний тризвуки, інтонування септакордів).	2
	Разом	18

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1.		Модуль 2.	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	8	8	2	2
2. Відвідування практичних занять	1	10	10	8	8
3. Робота на практичному занятті	10	10	100	8	80
4. Виконання завдань для самостійної роботи	5	10	50	10	50
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Разом:			193		165
Максимальна кількість балів: 358					
Розрахунок коефіцієнта: 3.58					

6.2. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Загальні питання курсу «Хорознавство»

Тема 1. Основи музично-педагогічної творчості вчителя музики у процесі його підготовки до диригентської діяльності в умовах загальноосвітньої школи. Диригентська діяльність учителя музичного мистецтва. Дитячий хоровий спів та його основні напрями розвитку (2 год).

Тема 2. Психолого-педагогічні характеристики молодших школярів та їх музичних здібностей. Психолого-педагогічна характеристика молодших школярів. Індивідуально-психологічні особливості особистості молодшого школяра. Педагогічні основи розвитку психічних процесів молодших школярів (3 год)

Тема 3. Педагогічні умови формування хорового колективу молодших школярів. Формування хорових партій для одно-, дво-, триголосих хорів. Хорові партії: сопрано-дисканти, альти та їх формування. Звукоутворення, звуковедення, інтонація, стрій, ансамбль, дикція – основні якісні показники вокально-хорової техніки (3 год).

Тема 4. Темп, динаміка, співоча культура та методика їх розвитку з хором молодших класів. Темпові показники і їх вплив на хорове виконавство молодших школярів. Розспівування хору молодших школярів (2 год).

Змістовий модуль 2. Загальні питання курсу «Хорове аранжування»

Тема 1. Робота майбутнього вчителя-диригента над партитурою. Самостійна робота вчителя-диригента партитурою. Робота вчителя-диригента у процесі розучування хорового твору. Аналіз та анотація хорового твору (3 год).

Тема 2. Спілкування учителя-диригента з хоровими колективами. Вербальне спілкування диригента з хором. Мануальна техніка диригування у процесі спілкування. Азбука знакової системи диригування (3 год).

Тема 3. Темпове визначення хорового виконавства та методи настроювання в тональності твору. Метроном і користування ним для виховання відчуття сталого темпу. Прийоми роботи з камертоном. Методика задання тону. Педагогічні умови роботи вчителя-диригента з хором та організаційні форми навчання (4 год).

Критерії оцінки результатів самостійної роботи

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань.

Максимальна кількість балів за виконану роботу – 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Критерії і норми оцінювання модульного контролю

Максимальна кількість балів - 25	Критерії оцінювання
25 - 20	Завдання виконані якісно (90% - 100% виконання усіх розділів модульної роботи).
19 - 15	Завдання виконані якісно з достатньо високим рівнем правильних відповідей (89% - 75% виконання усіх розділів модульної роботи).
14 - 10	Завдання виконані якісно з середнім показником правильних відповідей (74% - 50% виконання всіх розділів модульної роботи).
0-9	Завдання не виконано (виконання 49% усіх розділів модульної роботи).

Орієнтовний перелік завдань для модульного контролю

1-й модульний контроль: виконання 1-го твору *a capella* на фортепіано, спів хорових партій.

2-модульний контроль: анотація до хорового твору програми державного іспиту з «Хорового класу та практикуму роботи з хором» .

6.4. Шкала оцінювання поточного контролю

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90-100
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни «Хорознавство та хорове аранжування».

Разом: 60 год.: лекції – 10 год., практичні - 18 год., індивідуальні – 8 год.,
самостійна робота – 20 год., підсумковий контроль – 4 год

МОДУЛЬ І.		МОДУЛЬ ІІ.	
Лекції	Хоровий спів як мистецтво. Будова голосового апарата. Елементи хорової звучності. Поняття про співацький голос . Етапи формування дитячого голосу. Питання вокальної культури.	Лекції	Мета та завдання курсу «Хорове аранжування» Камертон Основні принципи та методи аранжування. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а саррелла для мішаного хору. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а саррелла для мішаного хору
Практичні заняття	Зміст, види, форми Типи, види хору Види Група жіночих голосів, група Приватний чи загальний – Ансамбль армонічний Ансамбль художній Інтонування ладів.	Практичні заняття	Гармонічний стрій Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а саррелла для мішаного хору. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а саррелла для мішаного хору
Самостійна робота	п. 6. 2		
Види поточного контролю	виконання 1-го твору а саррелла на фортепіано, спів хорових партій	анотація до хорового твору	
Підсумковий контроль	Залік		

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Варламов Д. И. Артикуляція в дирижуванні / Д. И. Варламов // Оркестр. – 2013. – № 1–2. – С. 14–16
2. Є. Плющик, В.Омельчук, В. Федорченко (2010) *Лекції з курсу "Хорознавство"*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, Україна, Житомир.
3. Козій О. М. Ретроспективний аналіз проблеми формування образно-інтонаційних навичок у студентів педагогічних коледжів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2013. Вип. 14 (19). Ч. 1. С. 186–190.
4. Миколінська С.І. Методика формування слухової уваги молодших школярів на уроках музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 "Теорія і методика навчання музики і музичного виховання" / С.І. Миколінська. – К., 2013. – 20
5. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. / О.М. Олексюк// – К.:Київ. ун-т ім. Б. Гріченка, 2013. – 248 с.
6. Сверлюк Л. І. Соціокультурний концепт хорового виконавства / Л. І. Сверлюк // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2013. - № 1. - С. 61-65 с. 62

Додаткова:

1. Ємельянов, В. В. Развитие голоса. Координация и тренинг [Текст] / В. В. Емельянов. Серия Мир медицины. - СПб.: Лань, 2000. - 192 с
2. Корінець З. До проблеми слухової діяльності та співацького інтонування в навчальному хорі майбутнього вчителя музики / Зіновій Корінець // Молодь і ринок : [щомісячний науково-педагогічний та економічний журнал]. — 2011. — № 11. — С. 143–146
3. Коробка Т. С. Комунікаційний процес у хоровому виконавстві як складна система творчих взаємозв'язків // Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського: збірник статей. – Культурологічні аспекти сучасного мистецького дискурсу. Пам'яті Л. К. Каверіної. – Вип. 106 – К: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 2013. – С. 377-392. Шляхами наукових досліджень Л. Є. Каверіної.
4. Кузнецов Ю.М. Квazігармонійність співочого голосу.// Збірник наукових праць першого міжнародного міждисциплінарного конгресу «Голос». М., 2007 - С. 7-12.)
5. Методичні матеріали до курсу „Хорознавство і хорове аранжування” для студентів зі спеціальності 6.010103, 7.010103 – «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика» /Укладач Н.Ю. Дем'яненко. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2007. – 32 с.

9. Додаткові ресурси

Інтернет ресурси

<http://www.tildee.com/41tZpd> Хорове аранжування

<http://dls.ksu.kherson.ua/> Навчально-методичні рекомендації з курсу «Хорове аранжування» Григорова К.В.

<http://studcon.org/organizaciya-i-robota-horovogo-gurtka> Організація і робота хорового гуртка

<http://www.gnesin.ru/mediateka/2000> хороведение и методика работы с хором программа для музыкальных училищ

<http://hor.by/methodus/bibliography/books-2/> монографії по історії і теорії хорового исполнительства